

نشانه‌های امیرالمؤمنین(ع) در سوره بقره؛ از صیغه‌الله تا لیلۃ‌المبیت

برخی آیات سوره بقره، در نگاه تفسیری شیعه، فراتر از معنای ظاهری خود، به مقام و ولایت امیرالمؤمنین علی(ع) اشاره دارند. کتاب «اللوامع النورانية فی أسماء علی و أهل بیته القرآنیة» این اشارات را بر پایه روایات اهل بیت(ع) گردآوری کرده است.

برخی آیات سوره بقره، در نگاه تفسیری شیعه، فراتر از معنای ظاهری خود، به مقام و ولایت امیرالمؤمنین علی(ع) اشاره دارند. کتاب «اللوامع النورانية فی أسماء علی و أهل بیته القرآنیة» این اشارات را بر پایه روایات اهل بیت(ع) گردآوری کرده است.

به گزارش ایگنا، کتاب «اللوامع النورانية»، علامه سیدهاشم بحرانی با گردآوری روایات تفسیری، کوشیده است نشان دهد که چگونه برخی آیات قرآن، افزون بر معنای ظاهری، بر فضائل، مناقب و جایگاه معنوی امیرالمؤمنین علی(ع) و اهل بیت(ع) دلالت دارند. بخشی از این روایات به آیات سوره بقره اختصاص یافته است که به برخی از آنها در دو شماره گذشته اشاره کردیم. اکنون در این گزارش به بخش پایانی سوره بقره می پردازیم.

نخستین آیه مورد اشاره، آیه ۱۲۸ سوره بقره است؛ آنجا که خداوند می فرماید: «صَيِّغَةَ اللَّهِ وَمَنْ أَحْسَنُ مِنَ اللَّهِ صَيِّغَةً وَنَحْنُ لَهُ عَابِدُونَ». «رنگ خدایی بپذیرید و چه رنگی نیکوتر از رنگ خداست؟ و ما تنها او را عبادت می کنیم.» بر پایه روایتی که عیاشی از امام صادق(ع) نقل کرده، مراد از این «رنگ الهی»، پذیرش ولایت امیرالمؤمنین علی بن ابی طالب(ع) است. در این نگاه، ولایت علوی به منزله رنگی الهی معرفی می شود که انسان را در مسیر هدایت و عبودیت حقیقی قرار می دهد.

آیه دیگری که در این کتاب به آن استناد شده، آیه ۱۵۹ سوره بقره است: «إِنَّ الَّذِينَ يَكْتُمُونَ مَا أَنْزَلْنَا مِنَ الْبَيِّنَاتِ وَالْهُدَىٰ»... این آیه از کسانی سخن می گوید که حقایق و نشانه های روشن الهی را پس از بیان در کتاب، پنهان می کنند و به همین سبب مورد لعنت خداوند و لعنت کنندگان قرار می گیرند. در روایت نقل شده از امام صادق(ع)، مصداقی از این کتمان، پنهان کردن حقایقی دانسته شده که درباره امیرالمؤمنین(ع) نازل شده است. از این منظر، کتمان فضائل و جایگاه ولایت، مصداقی از پوشاندن حقیقت هدایت به شمار می آید.

از مشهورترین آیات مرتبط با امیرالمؤمنین(ع)، آیه ۲۰۷ سوره بقره است: «وَمِنَ النَّاسِ مَنْ يَشْتَرِي نَفْسَهُ ابْتِغَاءَ مَرْضَاتِ اللَّهِ وَاللَّهُ رَءُوفٌ بِالْعِبَادِ». در این آیه، سخن از انسانی است که جان خود را برای کسب رضایت الهی فدا می کند. مفسران و راویان شیعه این آیه را ناظر به واقعه لیلۃ‌المبیت دانسته اند؛ شبی که امام علی(ع) برای حفظ جان پیامبر اکرم(ص)، در بستر ایشان خوابید و آماده فداکردن جان خود شد. بر اساس روایت نقل شده از امام سجاد(ع)، این آیه در شأن و منزلت حضرت علی بن ابی طالب(ع) نازل شده و یکی از روشن ترین نشانه های ایثار و اخلاص آن حضرت به شمار می رود.

در ادامه، آیه ۲۲۸ سوره بقره نیز در این مجموعه مورد توجه قرار گرفته است: «حَافِظُوا عَلَى الصَّلَوَاتِ وَالصَّلَاةِ الْوُسْطَىٰ وَقُومُوا لِلَّهِ قَانِتِينَ». به معنای ایستادن در حالت خضوع و اطاعت برای خدا، به اطاعت از امامان معصوم(ع) تفسیر شده است.

مجموع این روایات، تصویری از رویکرد تأویلی در تفسیر قرآن ارائه می دهد؛ رویکردی که بر اساس آن، برخی آیات افزون بر معنای عمومی و ظاهری خود، حامل اشاراتی به حقیقت ولایت و جایگاه اهل بیت(ع) نیز هستند. در این میان، کتاب «اللوامع النورانية فی أسماء علی و أهل بیته القرآنیة» تلاشی مهم برای گردآوری این اشارات و بازنمایی پیوند میان آیات قرآن و مقامات معنوی خاندان پیامبر(ص) به شمار می رود.